

Дві Фріди

А план її насправді був простим: затягти дитячу гірку на дев'ятий поверх, поставити на край даху і з'їхати. Прямо посеред вечірки в улюбленому барі під відкритим небом. Саме тоді, коли музика гратиме особливо гучно. Звісно, вона мала на увазі не те залізне іржаве одоробло на кожному дитячому майданчику, з якого влітаєш у пісок. Їй цілком підійшла би пластикова чи надувна гірка, яку можна швидко розвернути. Правда, події далі вона уявляла як фрагмент гри «Принц Персії»: не дострибнув, упав на гострі шипи.

Про все це вона розмірковувала спокійно й розважливо, коли прогулювалася до краю даху з коктейлем у руці. Вологі вогні ліхтарів утворювали внизу ніби злітну смугу, фари машин майоріли розмазаним світлом, підсвічені вивіски вабили за собою вдалечінь. Вона поставила коктейль на підлогу, перекинула волосся на інший бік — як сипнула пшеницю. На цьому вітрі її обличчя здавалось оголеним, незахищеним, як цибулина, з якої зняли шкірку й верхні лусочки, ли-

шивши саме осердя. Вона підійшла ближче й намацала холодні поручні з нержавійки. Раптом їй захотілося перегнутися через перила вперед, як у дитинстві на перекладині на уроці фізри. Це бажання росло в повітрі й витісняло все зайве. Один легкий рух — і її змете з висоти, наче крихту зі столу. Вона обхопила трубу вологими долонями, злегка погойдуючись із п'яток на носочки й назад. На пару секунд задивилася вниз на власні пальці в босоніжках: довгі, тонкі, ніби з порцеляни, з непофарбованими нігтями у формі морських мушель. Зараз вона порахує до десяти — і зможе підтягнутися. Зараз.

Лікарі та родичі звать її Анна. А також Аня, Ганна, Анька, Ася, Анюта. Мине ще якихось хвилин п'ятнадцять, і вона весело пліткуватиме з Дядею про спільних знайомих та обговорюватиме плани на відпустку. А під завісу святкування дня народження станцює на барній стійці та виграє кілька безкоштовних коктейлів. Тоді вона вже знатиме, що такий стан називається манія.

Тож коли пізніше вночі Анна затопить сусідів і вони разом із міліцією знайдуть її у ванній з повним шлунком таблеток, можна буде сказати, що все пішло не за планом. У лікарню до неї примчить Дядя, а потім наполягатиме, щоб ванну Аньці демонтували і встановили безпечну душеву кабінку. Як тільки він не намагатиметься дізнатися, в чому ж була причина, Анька не зможе назвати жодної. І найгірше, що говоритиме вона цілком переконливо.

Із мозком Анни не все гаразд. Так буває. Від часів вечірки на даху в її житті мало що залишилося. Тоді Анна провела пів року в Павлівській лікарні, змінила

сімку в телефоні й тепер працює касиркою в супермаркеті. Це одна з небагатьох робіт, яку вона може собі дозволити: сидіти по той бік каси, сканувати штрихкоди на продуктах, прислухаючись, як вони пишуть. Спочатку мусить пробивати червоні продукти — обов'язково саме червоні. Потім — жовті: лимони, сири, яблука, печиво, неважливо, головне — щоб жовті. Потім — сині й зелені, фіолетові, і тільки потім — решту. Бувають хороші дні, а буває, доводиться пояснювати неповнолітнім нащадкам заможних батьків, чому їм поки не можна віскі за триста доларів, навіть якщо вони можуть його собі дозволити. Або ж на касу приходять ненависники пакетів і висипають із кошика шість різних сортів червоних яблук без пакетів, авжеж, забуваючи їхні назви. Та найбільше вона боїться зустріти на стрічці рибу без голови, напружується лише від одного запаху, і, якщо до неї суне безголова тушка, Анна рвучко підхоплюється і просить підмінити або просто зривається на ноги й тікає подалі в підсобку. Звісно, часто під гиготіння колег.

Із мозком Анни не все гаразд. Таке трапляється. Якщо розсадити всі її фобії, манії та розлади, ніби м'які іграшки на дивані, вийде довга вервечка. Після виписки з Павлівки що два тижні Ганна навідується до лікаря, схожого на лева Сімбу з мультика. Перед першим візитом їй здавалося, що замість «Привіт, я ваш лікар» він скаже «Привіт, мабуть, так жахливо бути тобою?». Так їй здавалося і перед другим візитом, і перед третім. Але він нічого такого не каже. Коли Ганні вдається дійти до клініки, вона розповідає йому про спроби самогубства, про нав'язливі стани, про дитинство і свій розлад. Він радить їй ходити на терапевтичні

групи, виписує таблетки та уколи — на той випадок, як стає геть кепсько і починає накривати з головою чимось синім і прозорим.

Разом із лікарем вони намагаються згадати, про що ж Ганна думала тоді у ванній? Можливо, як у дитинстві під час купання любила стискати носа, пірнати й слухати, як гуде вода? Можливо, спливали спогади, як мама соромила за брудні нігті чи як сестра лякала історіями про русалочок, які можуть приплисти, схопити за пальці й зламати їх? Можливо, про те, як невдовзі після виписки та сама сестра запросила на весілля в їхнє місто, з якого Ася поїхала? Для подружок нареченої, окрім стандартних зачіски, макіяжу й манікюру, був передбачений педикюр із рибками — це коли ти опускаєш ноги в акваріум, а рибки з'їдають зайву шкіру зі стоп. Це був престижний салон, єдиний у містечку з такою послугою. Про істеріку, яку влаштувала Ася, водії лімузинів і офіціанти сусідніх ресторанів говорили ще місяць. Відтоді сестра її більше нікуди не запрошувала.

Лікар-лев увесь час після виписки був її групою підтримки, щоб переконати, що вона — не чудовисько. Переконати насамперед саму себе.

Із мозком Анни не все гаразд. Із цим доводиться мати справу щодня. Іноді, коли вона верталася додому зі зміни, їй важко було зібратися. Намагалася читати, але нічого не виходило: букви розбігалися, як після алкоголю. Тоді вона відкривали папку з картинами якоїсь епохи, вмикала слайд-шоу і дивилася його, годинами зависаючи перед монітором. Або траплялося, що вона лежала в ліжку й розглядала малюнок на стіні навпроти — на більше ніби бракувало повіт-

ря в легенях. Вона згадувала, як маленькою піднімала слухавку дискового телефона, уявляла, що дзвонить комусь і слухає хвили. Або ще щось згадувала. Так тривало тижнями. Тоді вона вже знала, що цей її стан зветься депресією. Із супермаркету її звільняли чи вона звільнялася. А коли так і не вдавалося знайти нікого на заміну на таку смішну зарплату, Анну брали назад на касу.

Понад усе вона не хотіла, щоб її відправили назад у Павлівку. Лікар-лев увесь час був її групою підтримки, щоб переконати, що вона — не чудовисько. Переконати насамперед саму себе. Але було ще дещо.

Автопортрет на тлі листя

— Сьогодні ми почнемо з Олександра Мурашка, на мій погляд, страшенно недооціненого на наших теренах. Світло з вікна, яскраве, немов від софіта, підсвічувало худу фігуру невисокого чоловіка на високому стільці, відбиваючись у зіницях глядачів першого ряду. Тканина сорочки розходилася молочними хвилями по його тілу, стікаючи по торсу і рукавах, розбиваючись об піжонські підтяжки. Іноді він зачіпав праву, менш натягнуту, немов будячи зі сну струну банджо. Він відкрив пляшку води, мало не впустивши окуляри, зробив ковток і продовжив. Слово за словом лектор завойовував прихильність слухачів, змушуючи відкидати зашкарублі упередження, позбуватися завчених зі школи стереотипів, зрікатися колишніх любовей і піддавати сумніву вірування. Він робив із аудиторією, що хотів: ставив діагноз, напучував, радив, підбавляв, пересипав лекцію жартами, сюжетними відступами, підступами, цитатами та влучними аналогіями. Навіть за п'ять хвилин його розповіді можна

було зрозуміти людей, які зібралися в художньому музеї у вихідний цілком добровільно. І коли голова починала гудіти від нової інформації, він, як фокусник, ховав у ящички карти, кольорові хустки й заколисаних кроликів — і скінчував свою лекцію.

Крім лекцій у вихідні, Владислав ще водив екскурсії пам'ятками архітектури. І коли вів за собою натовп, тримаючи мегафон, був схожий на юного Че Гевару. Деякі літні дами в широких капелюхах, що робили їх схожими на зів'ялі маргаритки, приходили на екскурсію по кілька разів, немов передивляючись повтор улюбленого серіалу. І навіть якщо вони штовхались і поводилися не надто чемно, доводилося пропускати їх уперед і навіть намагатися не дратуватися. Зрештою, хто знає, скільки їм ще лишилося тих екскурсій?

— Це ви... Це ви мене послухайте уважно! Мені не подобається ваш тон і не подобаються ваші погрози! Мене... мене не хвилюють ваші зв'язки! А це вже не вам вирішувати. Так, мені зараз говорити не-зруч-но. Ага, счас! От мудак! — полетіло навздогін невидимому співрозмовнику вже після кидання слухавки.

Владислав закотив очі й тільки тепер помітив дівчину, яка чекала осторонь в аудиторії.

— З вами все гаразд?

— Так, усе окей.

— Ви згадували про садибу Мурашка на лекції. Вона в Києві знаходиться?

— Недалеко від Майдану.

— Треба буде якось її побачити.

Поки вони розмовляли, Владу методично й наполегливо наярював якийсь «Інженер Забудовника», а він щоразу вимикав звук.